

Г-Э
Ц. 31

111

МАРИНА ЦВЕТАЕВА

Канапы
кунел

ШАГЫЙРЬ ТАТАР КҮҢЕЛЕН ЯУЛЫЙ

Русиядә иң әңәмиятле телләрнең берсе – татар теле һәм менә шуши телдә дә инде Шагыйрь – мин махсус рәвештә «шагыйрә» димим һәм баш хәрефтән язам – үзен, рухи яктан үсен, Пушкинга тиңләгән Марина Цветаева яңғырый:

Бабаемның әтиседәй –
Шул ук бүлмәдә эшилим:
Һәрбер тапкан сүз, фикерне
Кул белән чарлыым – дәшимим!

Һич заарсыз бу орышта:
Фәкать үз-үзем белән!
Пушкинлап миңа бәрмәгез!
Пушкинча үзем бәрәм!

Эйе, Цветаевада булган Пушкинга тиңдәшилек-якынлыкны тою, шул ук сүзләрдән-авазлардан төзелгән һәйкәлдер («нерукотворный»). Инде китапларга салынган һәм алар ярдәмендә дөнья бүйләп калка баручы Марина Цветаева француз телендә дә яңғырый. Ләкин шигырьләренең француз телендәге бу вариантын ул инде үзе эшиләгән. Аны шулай ук алман һәм инглиз телендә дә тәржемә иткәннәр. Чехиядә ул хәтта бер жирле диалектта дөнья күргән. Һәм менә хәзер ул тагы бер тел – татар телендә яңғырый.

Татар шагыйре һәм Цветаева ижатын якын куруче Мансур Сафин аны күптәннән инде туган телендә тәржемә итеп кила: Цветаеваның гадәти булмаган һәм күпкырлы шигъри дөньясын ул үз халкына тапшыра.

Нәкъ менә Татарстанда инде Марина Цветаева үзенең соңғы көннәрен уткәргән бит. Аның балачагы

Идел елгасының уң як күшүлдүгү – Ока вә әкъяти аңаң-гә күмелгән Таруса белән бәйләнгән. Эң аның соңғы көннәре, улем мизгелләре белән бәйле булган олуг Идел елгасының сүл як күшүлдүгү – Кама, ягъни борынгы Чулман, шулай ук исkitкеч матур вә ямъле гүзәллеккә күмелгән. Кыскача әйткәндә, Алабугада – аның соңғы йорты, соңғы йөрәк тибеше, соңғы илһам күтәрелеше. Алабуга зиратының бер калкурак жырендә бөек Шагыйрьнең каберен курерсез.

Кайчандыр «чын» булып саналган кабереннән сигез метрга читтәрәк, наратлар ышыгында, инде каралып беткән такталар белән әйләндереп алынган турда, моннан уналты ел элек аның чын кабере табылды. Кайбер жырле кешеләргә, алабугалыларга, ул баштан ук билгеле булган, ә соңғы елларда шагыйрәнең туганнары да моны таныган.

Эйе, монда гына: «Мин дә бар идем, утеп баручы!» («Я тоже была, прохожий!») дигән сүзләр әйтерсең лә шул тирадектә, бәлки, жыр астыннан да, нәкъ Цветаевача яңгырый...

Марина Цветаева рухы елдан-ел шәһәрне били бара, башка шәһәрләрдән аның каберенә табынырга килучеләрне үзенә инандыра, бу шәһәр халкы белән туганлаштыра.

Шигърият сөючеләр белән бергә без дә шатланыйк әле: хәзер Марина Цветаева шигърияте Татарстанда да таныла бара, татар телендә яңгырый һәм монда да аны үз итеп, ихлас күңелдән яратырлар, диеп ышанам.

*Лилит КОЗЛОВА,
язучы, Ульяновск дәүләт
педагогия университеты профессоры.*

Источник: Цветаева М. Канатлы күңел: Шигырьләр / Русч.тәрж.х.төз-че М.Сафин; Рәс.Р.Ахияров. - Чаллы: Маяк, 1997. - 366.